

**UDSKRIFT
AF
HØJESTERETS DOMBOG**

**HØJESTERETS DOM
afsagt mandag den 5. november 2007**

Sag 165/2006

(1. afdeling)

[REDACTED]
(advokat Tyge Trier, c.o.)

mod

Kirkeministeriet

(kammeradvokaten ved advokat Sune Fugleholm)

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 5. afdeling den 8. februar 2006.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Torben Melchior, Per Sørensen, Asbjørn Jensen, Marianne Højgaard Pedersen, Thomas Rørdam, Jon Stokholm og Henrik Waaben.

Påstande

Appellanten **[REDACTED]** har gentaget sine påstande.

Indstævnte, Kirkeministeriet, har påstået stadfæstelse.

Anbringender

For Højesteret har **[REDACTED]** yderligere gjort gældende, at pligten til at anmelde fødslen til ministerialbogen i den evangelisk-lutherske folkekirke er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14 sammenholdt med artikel 8. Ordningen udgør en usaglig forskelsbehandling af ham, ikke alene i forhold til forældre, som er medlemmer af folkekirken, men også i forhold til forældre i Sønderjylland.

[REDACTED] har endvidere gjort gældende, at hans skattebidrag til folkekirkens forkyndelse er i strid med menneskerettighedskonventionens artikel 14 sammenholdt med artikel 1 i 1. tillægsprotokol til konventionen.

Endelig har [REDACTED] for Højesteret yderligere gjort gældende, at han skal have medhold i sin påstand om tilbagebetaling af skat, selv om hans bidrag til finansiering af folkekirken ikke måtte indebære en krænkelse af menneskeretlige forpligtelser, da betalingen til forkyndelse som sådan er uberettiget.

Kirkeministeriet har anført, at folkekirkens udgifter til varetagelse af samfundsmæssige opgaver af ikke-religiøs karakter overstiger statstilskuddet. Ministeriet har herved bl.a. henvist til, at folkekirkens nettoudgifter til begravelsesvæsen i 2005 udgjorde ca. 831 mio. kr., og at folkekirkens udgifter til personregistrering vedrørende civile hændelser i 2006 udgjorde ca. 102 mio. kr.

Heroverfor har [REDACTED] anført, at opgørelsen af værdien af de opgaver af ikke-religiøs karakter, som folkekirken varetager for staten, er forbundet med usikkerhed. Han har bl.a. henvist til, at der tillige må tages hensyn til værdien af den støtte, som staten indirekte yder folkekirken, f.eks. i form af selve opkrævningen af kirkeskat, øvrig administrativ bistand fra Kirkeministeriet og andre offentlige myndigheder samt uddannelse af teologer. Mere end 80 % af kandidaterne fra de teologiske fakulteter ved de danske universiteter bliver tilknyttet folkekirken.

Supplerende sagsfremstilling

§ 13, stk. 2, i det dagældende cirkulære nr. 13231 af 13. december 2001 om folkekirkens ministerialbog (DNK) har følgende indhold:

"Stk. 2. Attester for medlemmer af folkekirken bærer som udgangspunkt teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE" i attestens øverste venstre hjørne. Såfremt rekvirenten af attesten anmoder derom, skal denne tekst fjernes fra attesten inden udskrift. For personer, der ikke er medlemmer af folkekirken, bærer attester som udgangspunkt ikke teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE". Såfremt rekvirenten anmoder derom, skal denne tekst dog indsættes på attesten inden udskrift."

Af § 1 og § 2 i bekendtgørelse nr. 392 af 26. april 2007 om anmeldelse af fødsler og dødsfald fremgår bl.a.:

”§ 1. Fødsler, der finder sted her i landet ... skal senest 14 dage efter fødslen ... anmeldes til personregisterføreren for det sogn, hvor moderen har bopæl, jf. dog stk. 2-3.
Stk. 2. Har moderen bopæl i de sønderjyske landsdele, skal fødslen dog anmeldes til personregisterføreren i den kommune, hvor hun bor.
Stk. 3. ...

§ 2. Anmeldelsen afgives på blanketten ”Fødselsanmeldelse”. Blanketten findes på www.personregistrering.dk.

Stk. 2. Anmeldelsen kan ske via www.personregistrering.dk eller direkte til personregisterføreren ved brev eller ved personligt fremmøde. Personregisterførernes adresser kan findes på www.personregistrering.dk. Endvidere kan anmeldelse sendes til Personregistrering, Postboks 217, 4800 Nykøbing F.

Stk. 3... ”

Kirkeministeriet har i et notat af 13. september 2006 oplyst, at det blandt 25 EU-lande i dag – ud over i Danmark – kun er i Finland, at trossamfund deltager i den grundlæggende personregistrering. I Finland kan de to kirker, der har status som ”folkekirke”, imidlertid alene varetage fødsels-, døds- og vielsesregistrering for deres egne medlemmer, mens kommunerne varetager disse registreringer for andre borgere.

Forklaringer

Parterne er enige om, at det skal lægges til grund, at [redacted] hvis han skulle afgive forklaring for Højesteret, ville forklare i overensstemmelse med følgende tekst, som er indeholdt i et processkrift af 1. juni 2006:

”Endvidere bemærkes angående, at appellanten finder, at gengivelsen af hans forklaring i den indankede dom side 16-17 er upræcis. A) Kordegnen spurgte parret om datteren [redacted] skulle døbes i folkekirken, men kordegnen angav ikke alternativer. B) Kordegnen fremstod negativ og uhøflig overfor parret, som oplevede forløbet som frustrerende, og udtrykket ”kedelig” forekommer ikke dækkende. C) Endvidere finder appellanten gengivelsen i dommen upræcis vedrørende den sønderjyske registreringsordning med udtrykket ”mere korrekt”, idet appellantens forklaring var, at en sådan ordning med kommunal registrering efter hans opfattelse var den korrekte fremgangsmåde i modsætning til folkekirkens registrering.”

Til brug for Højesteret er der afgivet forklaring af bl.a. V [redacted], L [redacted]

[redacted] B [redacted] og J [redacted]

V [redacted] har forklaret, at hun har været kordegn i [redacted] sogn fra 1995 til 2005. Det er hende, der har underskrevet [redacted] fødsels- og navneattest. Når hun udskrev en attest, kunne hun vælge, om teksten "Den Danske Folkekirke" skulle stå på attesten eller ej. Dette var hun ikke klar over den 12. juni 2003, for det var to dage efter, at hun var kommet på den nye elektroniske kirkebog. I hun fik kendskab til funktionen i forbindelse med et kursus i oktober måned 2003. På kurset blev det oplyst, at teksten kunne slås fra i systemets dialogboks, og at dette skulle ske, når der var tale om ikke-medlemmer af folkekirken. Dialogboksen spurgte, om der skulle stå Den Danske Folkekirke eller ej. Hvis hun ikke gav systemet besked om andet, ville teksten automatisk blive taget med. Det var en aktiv handling at slå teksten fra. Umiddelbart efter kurset begyndte hun at benytte funktionen. Hun er usikker på, om hun hver gang fravalgte teksten, når der var tale om ikke-medlemmer. Forældrene fik altid forevist attesten og udpeget, hvor de forskellige navne var anført. Der var ingen, der sagde, at Den Danske Folkekirke ikke skulle stå i øverste venstre hjørne. Hun havde kunnet ændre attesten, hvis nogen ikke ønskede Den Danske Folkekirke på attesten. Der er en del udlændinge i [redacted] sogn, men hun har ingen fornemmelse af, hvor mange ikke-medlemmer hun har betjent. Normalt slog hun teksten fra, hvis hun var opmærksom på, at der var tale om et ikke-medlem.

Hun kan huske en person, der var utilfreds med, at han skulle henvende sig i folkekirken vedrørende fødsel og navn, men hun husker ikke, om det var [redacted]. Hun svarede den pågældende, at sådan var lovgivningen, og at dette intet havde med religion eller folkekirken at gøre, og at det havde ligget i folkekirkens regi i mange år. Der kan være opstået nogle sprogvanskeligheder, og hun blev ivrig efter at forklare sammenhængen, og måske hævde hun stemmen for at gøre sig forståelig. Det var ikke hendes mening at råbe. Han sagde vist nok, at hun ikke behøvede at råbe efter ham, og hun undskyldte og forklarede, at det var heller ikke meningen, men at hun skulle forklare noget. Som kordegn bestræbte hun sig på at behandle alle ens, uanset om det var en dansker eller en udlænding. Hun prøvede at få en snak med alle. Hun gættede på, hvilket land folk kom fra, og nogle gange var det rigtigt. Hun har vist nok spurgt mange katolikker om, hvor barnet skulle døbes, men det var unødvendigt at spørge herom. Hun ved ikke, hvorfor hun alligevel gjorde det, men nu havde de jo henvendt sig til folkekirken. Hun spurgte af interesse for de mennesker, der henvendte sig. Der kom en del katolikker, der hørte til Skt. Maria Kirken i Aalborg, og der var en del kontakt med den katolske pater. Hun er ked af, at [redacted] har følt sig dårligt behandlet og havde en negativ oplevelse i kirken. Det var bestemt ikke hendes mening.

I [redacted] har forklaret, at han er prælat og generalvikar i Den Katolske Kirke i Danmark. Det er hans opfattelse, at katolikkernes reaktioner på folkekirkens registrering kan generaliseres og opdeles i tre typer. En type er personer, der er født i Danmark, og som er taknemmelige for at måtte være der. En anden type er konvertitter, og de er anderledes på mærkerne i disse spørgsmål og føler, at det er ubehageligt eller stødende at skulle henvende sig til folkekirken for at meddele sit barns fødsel. Den tredje type er udlændinge fra f.eks. Irak, Vietnam, Latinamerika og Mellemøsten. De forstår ofte ikke systemet og skal have forklaret, at sådan er det bare i Danmark. Ofte er sygehusene ufølsomme over for problemstillingen og er ikke gearede til folk med en anden baggrund. Problemet ligger i systemet, som trænger til at blive ændret eller justeret. Det krænkende forhold ligger i at koble civil og religiøs registrering så tæt, at der er identitet. Det er ejendommeligt, at ministerialbogen nu hedder den nye kirkebog.

Han har ikke eksempler på, at katolikkerne bruger den såkaldte "kattalem", som består i at sende fødselsanmeldelsen til en postboksadresse. Det er en kosmetisk løsning, som skal give indtryk af, at registreringen ikke har noget med folkekirken at gøre, men registreringen fører under alle omstændigheder til kirkebogen. Registreringen i folkekirkens bøger medfører forskellige følelser hos folk. Det er et velkendt minoritetsfænomen hos nogle katolikker og jøder at bøje af og være ydmyge, selv om forholdene opfattes som urimelige. Den sønderjyske ordning er en neutral og uproblematisk model, som skulle have været udbredt til hele landet.

Økonomichefen i Den Katolske Kirke har kigget på Kirkeministeriets regnestykke i notatet af 7. oktober 2005. Ifølge økonomichefens redegørelse er ministeriets opstilling ren fiktion, som beror på en række hypoteser som f.eks., at der er så og så mange katolikker, der betaler så og så meget. Dette er ikke retvisende og dækker ikke virkeligheden. Der er ikke 33.000 betalingsdygtige katolikker, men måske ca. 25.000. Der er ikke noget krav om, at der skal betales 2 % af indkomsten i kirkeskat, det er et ideal. I gennemsnit ligger medlemmernes betaling på ca. 1 %. Godt 6.000 katolikker er medlemmer af kirkeskatteordningen, men det er kun 348, der har registreret at betale 2 % af indkomsten. De andre betaler et fast beløb.

B [redacted] har forklaret, at han er præst og rektor ved Baptistsamfundets Teologiske Seminarium. Baptisternes betænkelighed ved fødselsregistreringen består i, at den er placeret ved et andet kirkesamfund. Betænkeligheden manifesterer sig på baptisternes årskonferencer

og ved civil ulydighed. De unge medlemmer er begyndt at aktionere. Problemet er, at kirkebogen er folkekirkens. Den 28. november 1996 bad baptisterne sammen med andre anerkendte trossamfund om at blive inddraget ved udformningen af den elektroniske kirkebog, men Kirkeministeriet svarede i februar måned 1998, at de anerkendte trossamfund alene ville blive holdt orienterede. Man er heller ikke senere blevet inddraget i projektet, selv om der blev udtrykt ønske herom. Det er krænkende, at Kirkeministeriet overhører baptisternes henvendelser. Den principielle betænkelighed består i, at man skal henvende sig som ikke-medlem af en kirke til denne kirke for at få sit barn navngivet. Hvis man ikke gør det og ikke er medlem af folkekirken, kan man ikke få udstedt pas eller sygesikringsbevis. Man er ikke loyldig, hvis man ikke henvender sig. Det er afgørende at få adskilt den borgerlige funktion fra det kirkelige. "Kattelemmen" fører også til folkekirkens protokol. Det er krænkende, fordi det er et andet kirkesamfunds bog. Der har været 5 sager om civil ulydighed, hvoraf 2-3 sager endnu ikke er afgjort. Den sønderjyske ordning fungerer upåklageligt, og det ville være en fuldt ud tilfredsstillende løsning at udbrede denne ordning til hele landet, således at registreringer lå i CPR. Folkekirken ville i så fald blive påført et problem vedrørende dåbsregistrering.

Forskellen på baptisternes støttemuligheder i forhold til folkekirken er, at folkekirkens inddrivelse af kirkeskat er offentligt betalt, og at folkekirken har en tvungen skattebetaling. Inddrivelse af midler til Baptistkirken sker for egen regning og ved brug af frivillig arbejdskraft. Fradragsreglerne kan også bruges af såvel humanitære som folkekirkelige organisationer. Forskellen i støtten til folkekirken er endvidere betalingen af biskoppernes og 40 % af præsternes lønninger med midler fra hele samfundet. Dette er diskriminerende og i strid med grundlovens § 68. I 2006 burde trossamfundene efter baptisternes opfattelse arbejde på lige vilkår.

! [REDACTED] har forklaret, at han er præst og formand for landsledelsen af Metodistkirken. Nogle metodister har udvist civil ulydighed. Dette gælder især unge familier, som mener, at det er urimeligt, at de skal henvende sig til folkekirken i forbindelse med fødsler. Der er tale om et religiøst hus, og de ansatte er ansat ud fra deres religiøse funktioner. Han oplever sjældent, at der er nogen, der forsvarer systemet, og tværtimod har folkekirkepræster og kordegne forsøgt at klare udmeldelser mv. uden, at folk skulle henvende sig i folkekirken. Systemet er urimeligt i forhold til religionsfrihedsprincippet fra midten af 1800-tallet. Tilknytning til et kirkesamfund skal ikke anfægtes, hvad man i øvrigt er i forhold til staten. Det er ubegribeligt,

at folkekirken ikke gør modstand, for folkekirken har ikke sit eget register. Den sønderjyske model burde indføres i hele landet. Dermed skilles stat og kirke ad. På afstand fremstår ordningen som velfungerende, og han har ikke hørt om problemer.

Notatet af 7. oktober 2005 indeholder en kendt fremstilling af noget, der er så tæt på løgn, som manipulation kan være. Det forbavser, at Kirkeministeriet udsender sådan noget. Ligningsloven giver mulighed for, at en lang række organisationer kan modtage bidrag med fradragsret for bidragsyderen. For frikirkerne omfatter ordningen alle kirkens aktiviteter, f.eks. møder, undervisning, ungdomsarbejde og lederskab, i samme økonomi. I folkekirken er aktiviteterne splittet op og fordelt på selvstændige foreninger, f.eks. Sudanmission, søndagsskoleforening, organistforening og menighedsfakultet. Det hele fremgår af Told og Skats cirkulære 2004-32. I notatet tages en lille del af folkekirkens område ud og sammenlignes med de samlede aktiviteter i frikirkerne. Fra forhandlinger i Frikirkerådet har han kendskab til, at folkekirkens organisationer modtager langt større beløb, end frikirkerne modtager til sammen, både i forhold til ordningerne i ligningslovens § 8 a og § 12. Opstillingen i notatet balancerer ikke og hænger ikke sammen.

Højesterets begrundelse og resultat

Om fødselsregistreringen

Efter § 1 i lov om anmeldelse af fødsler og dødsfald skal fødsler, der finder sted her i landet (bortset fra Sønderjylland), anmeldes til folkekirkens ministerialbøger. Som anført af landsretten varetager ministerialbogsføreren, nu personregisterføreren, denne opgave som en del af den statslige forvaltning. Registreringen er en forvaltningsopgave, som udføres på almindeligt offentligretligt grundlag, og den er uden religiøst indhold. Anmeldelse kan i øvrigt ske uden personligt fremmøde på kirkekontoret, og ordningen er tilrettelagt således, at attesten for en person, der ikke er medlem af folkekirken, ikke skal være påført "Den Danske Folkekirke". Fødselsanmeldelsesordningen berører således hverken retten til religionsfrihed efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 9, stk. 1, eller retten til respekt for privatliv og familieliv efter artikel 8 og indebærer heller ikke en krænkelse af forbuddet mod diskrimination i artikel 14 sammenholdt med artiklerne 8 og 9. Efter det anførte, og da pligten for alle uden for de sønderjyske landsdele til at anmelde fødsler til folkekirkens ministerialbøger ikke kan anses for forskelsbehandling, hverken i forhold til forældre i Sønderjylland eller i

forhold til forældre, som er medlemmer af folkekirken, er ordningen heller ikke i strid med artiklerne 2, 18 og 26 i FN's internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder.

Højesteret tiltræder herefter, at [redacted] skulle anmelde sin datters fødsel til ministerialbogen i [redacted] Sogn, ikke indebar en krænkelse af de nævnte konventioner. Dette gælder uanset det oplyste om forløbet på kirkekontoret og uanset, at der på fødselsattesten fejlagtigt var anført "Den Danske Folkekirke". Det bemærkes herved, at [redacted] kunne have fået udstedt en ny attest uden denne angivelse.

Om statstilskuddet til folkekirken

Folkekirkens finansielle grundlag udgøres af indtægter i form af kirkeskat, statstilskud og øvrige indtægter, bl.a. lejeindtægter. Efter lov om folkekirkens økonomi § 20, der har overskriften "Statstilskud", afholder statskassen bl.a. udgifterne til lønninger til biskopper og en del af lønningerne til provster og præster. Statstilskuddet, som hidrører fra statens almindelige indtægter fra skatter og afgifter mv., udgjorde i 2004 ca. 700 mio. kr., svarende til ca. 11 % af folkekirkens indtægter, mens den særlige kirkeskat udgjorde ca. 79 % af indtægterne.

Som ikke-medlem af folkekirken betaler [redacted] ikke kirkeskat, men han bidrager gennem sin almindelige skattebetaling indirekte til statstilskuddet. Der er således ingen direkte forbindelse mellem [redacted] betaling af almindelige skatter og statens tilskud til folkekirkens religiøse aktiviteter. jf. herved Den Europæiske Menneskerettighedskommissions afgørelse af 9. maj 1989 i sagen Darby mod Sverige. præmisserne 45-47 og 56 (sag 11581/85).

Højesteret finder herefter, at [redacted] ret til religionsfrihed efter artikel 9, stk. 1, ikke berøres af, at han på denne måde indirekte er med til at finansiere folkekirken. Hertil kommer, at en del af folkekirkens udgifter vedrører varetagelse af ikke-religiøse samfundsopgaver, f.eks. civilregistrering og begravelsvæsen.

Højesteret finder herefter, at heller ikke [redacted] rettigheder efter artikel 1 i 1. tillægsprotokol til menneskerettighedskonventionen eller efter de tidligere nævnte bestemmelser i FN's internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder er krænkede.

Efter det anførte indebærer statstilskuddet heller ikke en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14 sammenholdt med artikel 9 og med artikel 1 i tillægsprotokollen.

Der er heller ikke i øvrigt grundlag for at pålægge Kirkeministeriet at tilbagebetale [REDACTED] nogen del af hans skattebetalinger.

Forløbet på kirkekontoret i [REDACTED] Sogn havde ikke en sådan karakter, at der er grundlag for at tage påstanden om godtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 til følge.

Højesteret stadfæster herefter dommen.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal statskassen betale 200.000 kr. til Kirkeministeriet.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højsteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.

--oo0oo--

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Højesteret, den 5. november 2007.

Kirsten Lohmann

overassistent